

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Quæ concionatores Iuniores eloquentia deceat. cap. 9.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

tas, & grauitas sententiarum, nam quamquam compositio est
set interdum elaboratior, talis tamen erat vt appareret, verba
feruire non dominari, quod facile in S. Leonis maiestate intel-
ligitur; Sanctitas vero sententiarum cum solida perfectaque
dicentium sanctitate coniuncta, omnem leuitatis suspitionem
longissimè remouebat. Ac profectò sic statuendum est, quo
quisque ornatiùs dicere vult, hoc ei laborandum magis, vt sit
ipse sanctior, & sanctiora dicat, vt hac opinione leuitatis suspi-
cionem excludat. Quare ita hoc caput absoluerim, esto San-
ctus, & loquere vt libet, non dubito quin quoquo modo loqui-
ris, sis optimè loquuturus. Contra tamen euenire vsu videmus
vt qui curiosius in facienda oratione occupantur, ij minus po-
tentur de solida virtute solliciti. Iterum igitur, repeto loqui-
tur in te spiritus Dei, & sum certus, non defuturam eloquenti-
vim singularem, quæ auditores ad se rapiat, & attentissimos
habeat, nam vbi ex abundantia spiritus Dei, os loquitur, verba
efficacissima, copiosius & ardentius sine dubio fluunt, quam
quæ stylus humanæ eloquentiæ potuerit excogitare.

Quæ Concionatores iuniores Eloquentia deceat.
Cap. IX.

Cum ea, quæ hæctenus de nimio oratoris ornatu disseri-
mus, plerique vera esse concedant, quorundam è iunio-
ribus restat, vt discutiamus errorem, qui dicitare solet.
Amènius quoddam, & floridius dicendi genus, florentem de-
cere ætatem. Quidam & illud addunt, indulgendum prin-
cipio auribus populi, dum famam, autoritatemque colligant,
quæ præsidio deinde sit, cum ad conuocandos auditores, tum
ad agendum efficacius, vbi vero hæc parauerint grauius, san-
ctiusque dicturos. Quæ si verè considerantur, solum dicuntur
ad ambitionis, & leuitatis obtentum. Sed etiam si ex animi
dicantur sententia, proculdubio ex praua opinione dicuntur.
Quem enim fingimus Euangelicum cõcionatorem? an imber-
bem aliquem, adolescentem, ex ijs, qui rudimenta in schola-
sticis declamationibus ponunt, vel apud præfatos olim Romu-
nos, specimen ingenij, & industriæ nunc funebribus laudatio-
nibus, nunc accusationibus dabant? satis enim in prima osten-
sum est parte tam graui muneri, necessariam etiam ætatis ma-
tureritatem. Nunquam igitur nostri oratoris erit, ætatis ex-
tenuitas, vt illam foscule, & cincinnuli, vt bellaria, & crepus-
cula

Nō decet iu-
uenem minus
grauis Elo-
quentia.

dia deceant, sed viro (ait Seneca) captare flosculos turpe est, *Epist. 32.*
 sed fac esse quantumvis iuuenem, an propterea quia iuuenis
 est, Dei legatus non est, & organum Sancti Spiritus, & os Chri-
 sti non est? Non crucem ipse quoque prædicat? non & gehem-
 nam, non medicum animorum agit? Hanc igitur personam,
 qui tantâ sustinet, talia qui tractat, cuius cuius ætatis sit leuior
 eum decebit ornatus? Atqui nulli magis ætati necessaria est
 grauitas morum, si hoc munere fungitur concionandi, quam
 cui grauitas deest annorum, vt suppleat sensuum canities, se-
 necentis authoritatem, eoque magis, quod cum animi index,
 & quasi vultus oratio sit, sine dubio, vt præcipua iuuenes, in
 rebus cæteris decet modestia, ita in concione decebit modesta
 grauitas. Nam quo magis solet ætas florens leuioribus dele-
 ctari, hoc studiosius debet ab eo, qui grauem personam sustinet,
 lenitas euitari, quia statim elucet, nec habet vlla quasi integu-
 menta, quibus obscuratur. Itaque statim ex dictione, actione,
 & cæteris externis argumentis, animus ipse leuis, curiosus,
 breuiter, iuuenilis agnoscitur. Quod autem habebit pondus ora-
 tio, si leuiculum se profitetur Orator? Qui vero dicitant se,
 tantisper velle indulgere auribus populi, dum famam captent,
 & concursus faciant, his error, specie subtilior, re ipsa crassior,
 ac stultior illudit. Nam primum valde suspecta esse debet in
 hac re synceritas intentionis, lubrica est cupiditas laudis, insi-
 nuat se blandissimè, & admodum familiare habet integumen-
 tum, boni publici nomen, sed minus esset timenda, cum res,
 quæ sit omnino per se laudabilis esset, At cum hic de quo agi-
 tur, orationis cultus per sese non laudetur à viris grauibus,
 sed vituperetur, satis apertum est, indicium nequaquam recto,
 prudentique assumi consilio. Sed quæro quam veneris famam?
 Dices profectò viri grauis, boniq; concionatoris; Id autem,
 si ita est, quid potest esse stultius, quam ad famam grauitatis,
 per leuitatem tendere? toto aberras cælo, aliò tendis, aliò,
 quam iniisti, via te ducit: Ista ratione, vel nullam vnquam, vel
 nonnisi concionatoris, leuis, & iactabundi, & circulantis famam
 acquires. Hæc autem non utilis est, sed maximè inimica fru-
 ctui, Vtilis ad profectum, authoritas est viri serij, religiosi mûdo
 crucifixi, ita tractantis Euangelium tâquam vt vere est, verbum
 Dei. sic nos existimet homo (ait Pau.) vt ministros Christi, &
 dispensatores mysteriorum Dei. Perpende, quid sit esse ministrum
 Christi, quid sit esse dispensatorem mysteriorum Dei, & intel-
 liges qua via gradiendum sit, vt talem te homines existiment.

Non

Synceritas in
 intentionis su-
 specta in tali
 iuuenes.

Prima con-
suetudo vix
vnquam mu-
tatur .

Non enim hæc opinio , nisi ex vitæ & orationis sanctitate colligitur , Quid porrò? nonne ipsimet fatentur elegantiozem , illam dicendi , viam , minus vtilem esse , quam seriam & fortem ? quid igitur minus conueniēs est , quam iuuandi animas , certam occasionem omittere ob incertam spem ? Nonne quæso , homines sunt qui nunc te audiunt , a Christo redempti ? Cur vt alijs quibusdam , fortassè olim profis , hos prodis ? an non hoc simile est medico , per mortes eorum , quos curandos suscipit , medendi peritiam colligenti ? Sed tamen superest aliquid fortassè in toto hoc genere , iuniorum concionatorum multo grauius , idque est , quod illud genus dicendi , quamuis dicant se mutatuos , falluntur , mutare enim quamuis postea velint , non queunt . Hortensius olim inter Romanos oratores habitus est leuior , nec vitium iuuentutis vlla vnquam senectus obliterauit . Patri nostro Iacobo Lainio , Cornelius Episcopus Bitūtinus , aliquando discretè affirmavit ita se assueuisse in suo dicēdi genere , vt quicquam intelligeret , debere grauius atque vtilius adhiberi , nequaquam tamen posset . In alijs omnibus obseruare hoc huiusmodi concionatoribus licet , vt commune illud , etiam in ipsos quadret prouerbiū . Adolescens iuxta viam suam etiam cum senuerit , non recedet ab ea . Rationes autem , quare concionatores , modum dicendi corrigere non possint , aperte sunt . Primum quia iudicium deprauant paulatim , vt seria interno scete haud satis possint , itaque quantumuis conentur seriam conseruari non assequuntur , ac tum quoque cum sibi videtur grauius agere hærent adhuc in nugis . Deinde quia timent , ne si viam dicendi , qua hætenus placuerunt , deserant & nouam ingrediantur , non placeant . Timent etiam sermones populi , pudetque errorem corrigere , ne se fateantur errasse ; præterea quia cum omnia mutanda sint , & verba , & sententiæ & gestus quidquid adhuc coaceruarunt materiæ , quod concionum scribere , quicquid assueuerunt in gestu , totū inutile est , totum abiciant , totum mutant , necesse est . In eoque labor duplex est assumendus , alter vt dedoceant ipsi , quodammodo se , & incertijs liberent , alter vt bona conquirant , scribant , pronuncient . Id autem faciendum est , cum ætas est grauior , cum laboribus fessa , & nouorum laborum , propè impatiens , quæ tam molesta sunt , vt qui male ceperunt , necessitas penè adigat in errore persistere . Ab initio igitur , tendendum ad optimum est , ita parabitur vera opinio , Ita aliqui interim lucrifient , ita vsus bonus , atque exercitatio erit ad meliora profectus , ita denique

si ni-

si nihil aliud, decorum personæ, munerisque grauiſſimi, perpetuo conſequabitur.

Veram, falſamque eloquentiam ex ſine, fruſtuque ſpectandam. Cap. X.

His adeo ſuſe diſputatis, adhuc tamen, quia nos quoque concedimus, aliquem orationis ornatum, Superſt diſſicultas, Qualis tandem ornatus hic eſſe debeat, ne modum excedat, Optima omnium regula eſt ſinis, vt ſupra poſuimus, is autem eſt, non frequentia concionis, non populi concurſus & plauſus, ſed fruſtus, ſi enim nullus aut modicus exiſtat, pro certo habeat, is qui dicit, ſe bene non dicere. Non enim loquimur, de ijs qui nihil efficiunt, quod eloquentiam non corruptam, ſed nullam habent, ſed de ijs, qui profitentur ſe copioſe, & ornate dicere. Et quamquam non eſt in manu dicentis, cor penetrare auditoris, niſi Spiritus ſanctus aperiat, tamen ita videmus uſu venire, vt adminiculis bonæ eloquentiæ Spiritus ſanctus utatur. Atque hoc argumentum tanto erit certius, quanto maior eſt ad concionatorem concurſus; ſi enim auditores non ſunt meliores, apparet, eos ad audiendum, non ſpiritualis profectus, ſed curioſæ oblectationis cupiditate duci. Socrates optimè in Gorgia apud Platonem, dum quaerit, an quidam apud Græcos arte dicendi celebres, verè boni oratores fuiſſent, interrogat, meliores ne ſuos ciues dicendo facerint, Et inde non verè fuiſſe oratores colligit, quod Ciuium animis, nullum virtutis fruſtum attulerant. Sanctus Chriſoſt. dolebat vehemèter, quod plauſu ipſo fruſtus impediretur auditorum. (vbi inquit) domum redeo, & intelligo plaudentes ſine fruſtu abiſſe, & ſi fruſtum accipere poterant, a plauſu, & laudibus periſſe, ploro, & gemo, & lachrymor, & quaſi fruſtra omnia dixirim, ſic afficio.] Serio igitur, cupidus Deo placendi, & lucrandi animas, concionator imitetur Sactum hunc Episcopum. Examine labores, ſuos & coram Deo reputet, quam multos ſuo dicendi genere a vitijs abſtraxerit, ad religioſam vitam induxerit, ad condonandas iniurias flexerit, & alia ſancta opera pellegerit, ſi hæc rara ſunt, aut nulla reperiatur, quamuis audiatur à concione frequentiffima, tamen intelligat ſe non rectam viam tenere, & rationem, eo ſeuerius redditurum, quo ſemen diuini verbi tam exiguo cum prouentu, maiorem in agrum ſpargit. Ex hoc capite intelligimus, Sanctum

Ex fruſtu di-
iudicatur ve-
ra eloquentia
non ex con-
curſu populi.
Greg. lib.
Moral. 29
c. 13.
Optimū So-
cratis Iudi-
cium.
Hom. 30.
in Acta.

